

๔. โลกกัศสปปัญหา ๕๓

พระราชชาตรีถามว่า "พระผู้เป็นเจ้านาคเสน แม้พระพุทธรูปนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า 'เรา' ได้เกิดเป็นมนุษย์ในกาลก่อนที่เดียว ได้เป็นผู้มีชาติแห่งบุคคลไม่เบียดเบียนสัตว์ทั้งหลาย' ดังนี้. และพระโภทิสต์เป็นฤๅษีชื่อ โลกกัศสป ได้เห็นนางจันทวดีกัญญา ฆ่าสัตว์ทั้งหลายมิใช่ร้อยเดียว บุษามหายัญญ์ชื่อว่าวาชเปยยะ. พระผู้เป็นเจ้านาคเสน ถ้าว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสแล้วว่า 'เราเป็นมนุษย์ในกาลก่อนที่เดียว เป็นผู้ที่มีชาติแห่งบุคคลไม่เบียดเบียนสัตว์ทั้งหลาย' ดังนี้, ถ้ากระนั้น คำว่า 'ฤๅษีชื่อ โลกกัศสป ฆ่าสัตว์ทั้งหลายมิใช่ร้อยเดียวบุษามหายัญญ์ชื่อว่าวาชเปยยะ' ดังนี้ นั้นผิด. ถ้าว่าฤๅษีชื่อ โลกกัศสป ฆ่าสัตว์ทั้งหลายมิใช่ร้อยเดียว บุษามหายัญญ์ชื่อ วาชเปยยะ, ถ้าอย่างนั้น คำที่ว่า 'เราเกิดเป็นมนุษย์ในกาลก่อนที่เดียว ได้เป็นผู้มีชาติแห่งบุคคลไม่เบียดเบียนสัตว์ทั้งหลาย' ดังนี้ แม้นั้นก็ผิด. ปัญหา แม้นี้สองเงื่อนไข มาถึงพระผู้เป็นเจ้าของแล้ว พระผู้เป็นเจ้าของก็ไขขยายให้แจ้งชัดเกิด."

พระเถรเจ้าทูลว่า "ขอถวายพระพร แม้พระพุทธรูปนี้ อันพระผู้มีพระภาคเจ้าได้ทรงภาสิตแล้วว่า 'เราเกิดเป็นมนุษย์ในกาลก่อนที่เดียว ได้เป็นผู้มีชาติแห่งบุคคลไม่เบียดเบียนสัตว์ทั้งหลาย' ดังนี้, และฤๅษีชื่อโลกกัศสปฆ่าสัตว์ทั้งหลายมิใช่ร้อยเดียว บุษามหายัญญ์ชื่อว่าวาชเปยยะ; ก็เหล่ามหายัญญ์นั้นอัน ฤๅษีชื่อโลกกัศสปนั้นมีสัญญาวิปลาศแล้ว บุษาลแล้วด้วยอำนาจแห่งราคะ จะเป็นผู้มีเจนาเป็นปกติอยู่ บุษาลแล้วหามีได้."

ร. "พระผู้เป็นเจ้านาคเสน บุคคลทั้งหลายแปดเหล่านี้ ย่อมฆ่าสัตว์, บุคคลทั้งหลายแปด เป็น ไฉน: บุคคลทั้งหลายแปด คือ บุคคลกำหนดแล้ว ย่อมฆ่าสัตว์ด้วยอำนาจแห่งราคะ บุคคลอันโทสะ ประทุษร้ายแล้ว ย่อมฆ่าสัตว์ด้วยอำนาจแห่งราคะ บุคคลอันโทสะประทุษร้ายแล้ว ย่อมฆ่าสัตว์ด้วย อำนาจแห่งโทสะ บุคคลหลงแล้ว ย่อมฆ่าสัตว์ ด้วยอำนาจแห่งโมหะ บุคคลมีมานะ ย่อมฆ่าสัตว์ด้วย อำนาจแห่งมานะ บุคคลโลภแล้ว ย่อมฆ่าสัตว์ด้วยอำนาจแห่งความโลภบุคคลไม่มีทรัพย์น้อยหนึ่ง ย่อมฆ่าสัตว์เพื่อประโยชน์แก่การเลี้ยงชีวิตบุคคลพาลย่อมฆ่าสัตว์ด้วยอำนาจแห่งความไม่รู้ เพราะเหตุ มีสหายเป็นพาล พระมหากษัตริย์ย่อมฆ่าสัตว์ด้วยอำนาจแห่งกฎหมาย บุคคลทั้งหลายแปดเหล่านี้ ย่อมฆ่าสัตว์. มหายัญญ์เป็นปกติที่เดียว อันพระโภทิสต์ทำแล้ว."

ถ. "ขอถวายพระพร มหายัญญ์โดยปกติที่เดียว อันพระโภทิสต์ทำแล้ว หามีได้. ถ้าว่าพระ โภทิสต์พึงโน้มลงไปโดยความเป็นปกติเพื่อจะบุษามหายัญญ์ไซ้, พระโภทิสต์ไม่พึงกล่าวคาถาว่า 'เรา ไม่พึงปรารถนาแผ่นดินซึ่งมีสมุทรเป็นเครื่องล้อม คือ มีทะเลล้อมอยู่รอบ ดุจกุนทลซึ่งพันไว้ด้วย เถาวัลย์ดำ พร้อมด้วยนินทา, แนะสัยะ ทานจรัลอย่างนี้.'

ขอถวายพระพร พระโพธิสัตว์มีวาทะอย่างนี้ พอเห็นนางราชกัญญาชื่อจันทวดี เป็นผู้มีสัญญา ผิด มีจิตฟุ้งซ่าน กำหนดแล้ว, ครั้นมีสัญญาผิดแล้ว เป็นผู้อากุลและอากุล ด่วนและด่วน บุษามหายัญญ ชื่อว่า วาชเปยยะ เป็นที่ฆ่าสัตว์ของเลี้ยงและสังฆมเลือดในคอใหญ่ด้วยจิตฟุ้งซ่านแล้ว และวิงเวียน แล้ว และมัวเมาแล้วนั้น. เปรียบเหมือนคนบ้า มีจิตฟุ้งซ่านแล้ว เหยียบไฟรุ่งเรืองแล้วบ้าง จับอสรพิษ อันกำเริบแล้วบ้าง เข้าไปใกล้ข้างซบมันแล้วบ้าง ไม่เห็นฝั่งแล่นไปสู่สมุทรบ้าง ย่อมขยำคูด่าง ย่อมลง บ่อคูด่าง ย่อมขึ้นไปสู่ที่มีหนามบ้าง ย่อมโดดในเหวบ้าง ย่อมกินอสุจิบ้าง เป็นคนเปลือยเที่ยวไป กลางถนนบ้าง ย่อมทำกิริยาไม่ควรทำมาทุกอย่าง แม้อื่นบ้างชนิด; พระโพธิสัตว์พอเห็นนางราชกัญญา ชื่อ จันทวดี เป็นผู้มีสัญญาผิด มีจิตฟุ้งซ่าน, ครั้นมีสัญญาผิดแล้วเป็นผู้อากุลและอากุล ด่วนและด่วน, บุษามหายัญญชื่อ วาชเปยยะ เป็นที่ฆ่าสัตว์ของเลี้ยงและสังฆมเลือดในคอใหญ่ ๆ ด้วยจิตฟุ้งซ่านแล้ว และวิงเวียนแล้ว และมัวเมาแล้ว ฉะนั้นนั้นเกี่ยวแล.

ขอถวายพระพร บาบอันบุคคลมีจิตฟุ้งซ่านแล้ว ทำแล้ว ซึ่งจะเป็นมหาสาวิชชะเป็นไปกับด้วย โทษใหญ่ แม้ในปฏิฐธรรมหามีได้จะเป็นมหาสาวิชชะ แม้โดยวิบากในสัมปราคาภิหาไม่. ในโลกนี้ใคร ๆ เป็นบ้า ฟังต้องอาชญาประหารชีวิต บรมบพิตรจะทรงวางอาชญาอะไรแก่เขา?"

ร. "อาชญาอะไร จักฟังมีแก่คนบ้าเล่า, พระผู้เป็นเจ้า ข้าพเจ้ายังราชบุรุษทั้งหลายให้โบายแล้ว จึงนำคนบ้านั้นออกเสีย, ความให้ราชบุรุษโบายนำออกเสียนั้นแหละ เป็นอาชญาของคนบ้านั้น."

ถ. "ขอถวายพระพร แม้พระราชาอาชญา เพราะความผิดของคนบ้าไม่มี, เพราะเหตุนั้น เมื่อ ความผิดอันคนบ้าแม้ทำแล้ว ย่อมไม่มีโทษ คนบ้าเป็นสเตกิกใจ. ฤๅชื่อโลมกัสสปมีสัญญาผิด มีจิต ฟุ้งซ่านแล้ว กำหนดแล้ว พร้อมด้วยการเห็นนางราชกัญญาชื่อ จันทวดี, ครั้นเป็นผู้มีสัญญาผิดแล้ว มีความกระดึบกระส่ายฟุ้งซ่านแล้ว อากุลและอากุล ด่วนและด่วน บุษามหายัญญชื่อ วาชเปยยะ เป็นที่ฆ่า สัตว์ของเลี้ยงและสังฆมเลือดในคอใหญ่ ๆ ด้วยจิตฟุ้งซ่าน และวิงเวียนแล้ว และมัวเมาแล้วนั้น. ก็และ พระโพธิสัตว์นั้นมีจิตเป็นปกติกลับได้สติในกาลใด, บวชแล้วอีก ยังอภิญาทั้งหลายทำให้เกิดแล้วเป็น ผู้เข้าไปสู่พรหมโลกนั้นเกี่ยว ในกาลนั้น."

ร. "ดีละ พระผู้เป็นเจ้านาคเสน ข้อวิชันาบัญญัตินั้นสม อย่างนั้น, ข้าพเจ้ายอมรับรองอย่างนั้น."